

Skåne

Jättelokan sprider sig allt mer över Skåne: ”Jag får nästan lite panikkänsla”

6 september 2022 06:07

Svarta stela växtskelett vittnar om ännu en sommars kamp. Som jättelokan verkar vinna. Runtom i Skåne får boende se närområdet besekrat av den invasiva och giftiga växten, som sprider sig mer och mer för varje år.

Text: [Sandra Stendahl](#) [Jonas Nyérén](#)

Hunden Maja vill gärna springa på stranden, men att ta sig ner dit genom skogen av jätteloka är omöjligt. Husse Tommy Elofsson har fört en ojämn kamp mot den invasiva arten i flera år.

Bild: Sandra Stendahl

– Allt du ser här, hela ytan var täckt av fyra meter höga jättelokor.

Tommy Elofsson blickar ut över havet och pekar på slänten ner mot stranden. Han står på cykelvägen några hundra meter öster om Hörte hamn. Den långa cykelväg som byggts mellan Trelleborg och Ystad och som älskas av både turister och den invasiva växten jätteloka.

Under högsommaren, när växtligheten var som vildast, vällde lokan in på båda sidor och kunde stryka längs benen på förbitrampande.

Låt oss hoppas att de sedan tvättade sig noga och undvek sol på området under en vecka.

Jättelokan kan nämligen ge fototoxiska skador. Det betyder att kroppen reagerar på det gift som växten innehåller först när området utsätts för sol. Ofta dröjer det ett till två dygn innan de stora, och ofta smärtsamma, blåsorna dyker upp. I värsta fall kan man få ärr och bestående pigmentförändringar.

Annons

Tommy Elofsson vadar genom lokafält för att komma ner till havet. "Det är verkligen mycket i Hörte. Jag har aldrig sett något som motsvarar det" säger Per Levenskog, naturvårdshandläggare på länsstyrelsen om beståndet. Bild: Sandra Stendahl

Inte sällan är det barn som drabbas, som kanske plockat blommor. Tommy Elofsson i Hörte har också fått säga till ovetande turister. Men växten innebär också ett stort hot för den biologiska mångfalden.

Stora områden kan snabbt förvandlas till "jättelokalandskap".

Tommy Elofsson vänder ryggen mot havet och pekar på andra sidan vägen.

– Här ligger Sveriges sydligaste lövskog. Det är en bioton som är ungefär 200

... ligger överlag på vägarna för att det är en östare som är ungefär 200 meter in här. Det är liksom urskog. Där har vi slagit jätteloka med lie, men det blir bara som plåster på såret.

Anna Sönnberger och Annika Nilsson har sett beståndet av jätteloka växa för varje år. "Redan när jag kom hit för sexton år sedan blev jag chockad över beståndet, jag hade aldrig sett så många jättelokor", säger Annika Nilsson.

Bild: Jonas Nyrén

Några mil åt nordväst, utanför Örtofta, kliver Annika Nilsson och Anna Sönnberger med försiktiga steg ut bland fällda jättelokor och de tjocka stammar som står kvar. Anna är ordförande för Örtoftabygdens Byalag och även Annika är engagerad i föreningen.

– Jag får nästan lite panikkänsla när jag tittar på dem, säger Anna Sönnberger om spröten som täcker marken.

– För oss som bor i byn är det en farlig strategi när gallringen görs i slutet av säsongen. Det är jättetjocka stammar som blottläggs, och det är ju stammarna och saften som är farlig, säger Annika Nilsson.

Eslövs kommun har nyligen varit här och kapat den del av beståndet som ligger närmast cykelvägen mot Harrie. Bara en halv kilometer bort ligger gränsen till Kävlunge.

Det här kunde ha varit ett friluftsområde på slänten ned mot Kävlungeån, men invasiva arter har stängt platsen. Förutom den giftiga jättelokan finns även ogenomträngliga snår av jättebalsamico, även det en EU-listad art som ska bekämpas.

– Många vill gå in i de här skogsdungarna, för att kunna ta sig ned till ån. Men det är helt omöjligt, säger Annika Nilsson.

Bybornas påstötningar till markägarna och kommunen har hittills inte lett till resultat.

– Byborna framför sin oro, och markägaren bekräftar. Men både kommun och markägare säger att det är svårt och dyrt, och sen händer det ingenting, säger Annika Nilsson.

Beståndet utanför Örtofta på en bild från tidigare i sommar.
Foto: Susanne Kindeberg

Anna Sönnerberg tar fram mobilen och visar en artikel om hur länsstyrelsen i Norrbotten täckt 2 000 kvadratmeter jättelokabestånd med presenning.

– Vi förstår att det inte går att täcka allt det här med presenning, men vi önskar oss mer aktivitet, att man tittar på vilka möjligheter som finns för oss, säger hon.

Länsstyrelsen känner väl till bestånden i Skåne. Privatpersoner rapporterar in fynd i Artdatabanken och man gör också egna inspektioner. Inför sommaren kontaktades alla markägare med kända förekomster av jätteloka med information om kravet att bekämpa växten. EU:s lagstiftning om invasiva växter säger att det är förbjudet att ha jätteloka på sin mark utan att vidta åtgärder.

Men den stora utbredningen gör att en total utrotning verkar orealistisk. Länsstyrelsen tolkar för närvarande lagen som att markägaren inte får tillåta lokan att föröka sig.

– Ett minimum är att slå av fröställningarna innan fröna faller av, så att de i

alla fall inte blir fler, säger Per Levenskog, naturvårdshandläggare på länsstyrelsen.

I höst är planen att informationskampanjen till markägarna ska följas upp.

– Om man helt har nonchalerat det här är det stor risk att man får ett föreläggande, säger Per Levenskog.

Invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald. Jätteloka är listad på EU:s förteckning, vilket innebär att den är förbjuden att importera, sälja, odla, transportera, använda, byta och sätta ut i naturen.
Bild: Sandra Stendahl

Annons

VAD LÄNGTAR
DU EFTER ATT
UPPGRADERA?

Se alla deals

SPARA 3005

5990:-

Lenovo IdeaPad 3 i5/8/512
14" bärbar dator
(Ord.pris 8996:-)
389809

ELGIGANTEN

Jacob Bennet på Slättängs gods äger en del av marken vid Örtofta där jättelokan bredd ut sig. Han säger att han inte alls nonchalerar beståndet utan tvärt om har en långsiktig plan.

– Jag tar absolut problemet på allvar. Men det finns ingen quick fix.

Han förklarar att han har tänkt hägna in området under hösten för att sedan ha betande djur som kan tugga i sig lokan. Metoden framhålls som effektiv av bland annat Naturvårdsverket. Eftersom det rör sig om ett känsligt område med mycket vatten tror Bennet att bete är den mest lämpliga metoden.

metoden.

Vad har du gjort för att bekämpa jättelokan hittills?

– Vi har provat flera olika metoder. Men det jag tror är viktigast är att vi markägare får en bättre dialog tillsammans med kommunen. Vi behöver ha ett långsiktigt arbete där vi jobbar gemensamt.

I Eslöv förstår kommunekologen Annika Söderman bybornas frustration, men det är endast länsstyrelsen som kan ställa hårdare krav på markägare, förklarar hon.

– Vi kan informera om att man har invasiva arter på sin fastighet. Men vi kan inte gå in på andras fastigheter och bekämpa åt dem.

Att Jacob Bennet önskar sig ett samarbete med kommunen i ledningen är Annika Söderman inte främmande för.

– Ja, varför inte? Det är i alla fall önskvärt att det sker en samlad insats.

Det kommer nya jättelokor under hela sommarsäsongen. På sina håll har plantorna klippts ner, men det växer snabbt upp nya. Här står Tommy Elofsson vid en som fått växa sig till trädliknande storlek.

Bild: Sandra Stendahl

I Hörte inledde, för några år sedan, en liten grupp på ungefär fem personer en kamp mot jättelokan. Beväpnade med lie gick de längs med cykelvägen, och de lyckades pressa tillbaka växten.

Men i år är det bara Tommy kvar, de andra har flyttat. Han brukar försöka göra en smal gång ner till havet, för att hunden Maja ska få komma ner och springa på stranden.

– Jag har slagit lite, men det är så mycket nu att det är ogörligt. Dessutom är de nu så höga att jag är rädd att få växtsaften på mig när de välter.

Fakta

Så gör du om du kommit i kontakt med jätteloka

- Ta bort alla rester från växten på huden.
- Ta av kläder som kommit i kontakt med växten. Skador kan uppkomma även från kläder som fått växtsaft på sig.
- Tvätta området som utsatts noga med tvål och vatten.
- Skydda huden från solljus i minst en vecka, till exempel genom heltäckande kläder.
- Om du får blåsor, försök inte punktera dem själv.
- Får du stora blåsor och sår, kontakta vårdcentralen.

Källa: Peter Hultén, leg. apotekare på Giftinformationscentralen

Fakta

Så kan jättelokan bekämpas

- Slåtter. Helst med lie.
- Rotkapning och uppgrävning. På roten kapas i eller strax under markytan. Eller om det är ett mindre bestånd – gräv upp plantan.
- Jordbearbetning.
- Djurbete. Nötkreatur, får, getter eller grisar fungerar i regel bra. Raser med mörka pigment kring munnen bör användas för att minimera risken för att djuren tar skada av de fototoxiska ämnena i växtsaven.
- Hetvatten. Sprutas på växten med hjälp av särskilda verktyg, gärna in i roten.
- Kemisk bekämpning. Måste ske i enlighet med gällande lagstiftning. Bekämpning med sprutning av växtskyddsmedel får inte ske närmre än sex meter från vattendrag, vilket begränsar användningen.

Bekämpningen ska helst inledas tidigt på säsongen, och bör upprepas flera gånger. Det är viktigt att blomställningarna inte hamnar på marken. De ska stoppas i sopsäckar och tas med från platsen. Dessa bör lämnas på återvinningscentralen, fråga var invasiva växter ska ligga.

Skydda hud och ögon från stänk och beröring av växtsaften.

Källa: Naturvårdsverket

Tommy Elofsson.
Bild: Sandra Stendahl

Skåne

